

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 68

(1999-2000)

Om lov om endringer i lov 20. desember
1974 nr. 73 om dyrevern

Tilråding fra Landbruksdepartementet av 9. juni 2000, godkjent i statsråd samme dag.

1 Innledning

Landbruksdepartementet legger med dette frem en rekke forslag til endring av dyrevernloven.

Forslagene medfører endringer i følgende bestemmelser i dagens lov:

- § 5. Avl, tilsyn og stell
- § 7. Medisinsk og kirurgisk behandling
- § 12. Avhending av hest
- § 13. Forbud mot visse inngrep
- § 21. Bruk av dyr i forskning o.l. - forsøksverksemd
- § 24. Tilsyn og tiltak
- § 24 c. Dyrevern på slakterier
- § 26. Tvangsmulkt
- § 31. Straff

2 Hovedinnhold i endringsforslagene

2.1 Generelt

Endringsforslagene går ut på:

- å klargjøre bestemmelsene om tilsyn og stell av dyr, slik at det ikke oppstår tvil om at tamrein og andre dyr som går fritt på beite omfattes av disse bestemmelsene,
- å forby kastrering av reinsbukk, unntatt kjørerein, samt oppheve lekfolk sin adgang til å kastrere reinsbukk uten bedøvelse,
- å innføre hjemmel til å forby kastrering av gris fra 2007,
- å senke den øvre alderen på gris som kan kastreres av lekfolk, innføre krav til opplæring av lekfolk som kastrerer gris, samt gi hjemmel for å kreve at kastreringen skal utføres av veterinær ved bruk av bedøvelse,
- å oppheve forbudet mot avhending av hest som er eldre enn 20 år,
- å gi dyr brukt til forsøk i opplæring/undervisning samme rettsvern som dyr brukt til forsøk i forskning,
- å presisere dyrevernemndenes tilsyns- og tiltaksplikt for dyr som går fritt på beite,
- å sikre instruksjonslinje fra departementet til tilsynsveterinær på slakterier og innføre hjemmel for tvangsmulkt overfor slakterier som ikke oppfyller lovens bestemmelser,
- å øke strafferammene for brudd på loven.

2.2 Tilsyn og stell av dyr på beite

Det har vært reist tvil om hvorvidt tamrein på beite omfattes av dyrevernloven § 5 tredje ledd som pålegger eier, besitter og alle som på vegne av disse fører tilsyn med husdyr, selskapsdyr og andre dyr som er holdt i fangenskap på annen måte, å sørge for at disse dyrene får forsvarlig tilsyn og stell. Bakgrunnen for diskusjonen om hvorvidt § 5 tredje ledd omfatter tamrein, er at det i mange reinbeitedistrikt fra begynnelsen av 80 tallet har utviklet seg en ubalanse mellom reintall og beitegrunnlag. Det er ikke bare vinterbeitene som er nedslitt, men også høst-, vår og sommerbeitene, noe som gjør at reinen ofte ikke er i en ernæringsmessig tilfredsstillende kondisjon når vinteren setter inn. Problemene blir forsterket når vinteren får en slik karakter som tilfellet var i 1996/97, med låste beiter og med store dyretap og dyretragedier som følge. Det viser seg at reineierne og myndighetene har forskjellig oppfattelse av hvilke plikter til tilsyn og stell av dyr som går på beite, som ligger på dyreeier og hvilken myndighet dyrevernemndene har til å fatte vedtak overfor eier. Dette har som konsekvens at det også har vært tvil knyttet til hvor langt dyrevernemndenes myndighet rekker når det gjelder å føre tilsyn med og fatte vedtak om dyr på beite. § 24 andre ledd pålegger dyrevernemndene å foreta nærmere undersøkelser når det er mistanke om at husdyr, selskapsdyr eller dyr holdt i fangenskap på annen måte kommer i fare for å lide i utrenghet. Etter § 24 tredje ledd har dyrevernemnda plikt til å veilede eller utferdige pålegg overfor eier/innehaver av dyr, når det er nødvendig for at dyre-

vernlovens bestemmelser skal bli fulgt. Hensikten med endringsforslagene er å klargjøre det ansvar for tilsyn og stell som ligger på dyreeier når det gjelder dyr på beite og presisere dyrevernmyndighet i denne sammenheng.

2.3 Kastrering

I følge dyrevernloven § 7 er det bare veterinær som skal utføre kirurgiske inngrep eller iverksette medisinsk behandling av dyr, når det er grunn til å tro at inngrepet kan føre til lidelse for dyret. Dersom inngrepet kommer til å gjøre «mykje vondt», skal det brukes bedøvelse. § 7 siste setning inneholder 2 unntak fra dette kravet. Lekfolk kan etter denne unntaksbestemmelse kastrere eller sterilisere voksen *reinsbukk* og *gris yngre enn 1 måned*, uten å bruke bedøvelse.

Reinsdyrbukker er de eneste dyrene i Norge som tillates kastrert i voksen alder uten bruk av bedøvelse. Kastrering av rein har lange tradisjoner. Den mest vanlige kastreringsmetode er bruk av burdizzo-tang som knuser vevet i sædstrengen. Inngrepet er uten tvil meget smertefullt.

Hanngris som er under 1 måned, tillates i dag kastrert av lekfolk uten bruk av bedøvelse. Hensikten med kastreringen er å forhindre at kjøtt får rånesmak/lukt. I dag kastreres nesten all hanngris i Norge, dvs ca. 650.000 grisunger pr år. 95 % av kastreringen utføres av lekfolk, uten bruk av bedøvelse. At dyrene påføres smerte ved inngrepet er utvilsomt.

Å forhindre at dyr lider i utrensmål er et av hovedprinsippene i dyrevernloven. Inn under dette ligger en aksept for at dyr i visse tilfelle kan påføres lidelse, så sant lidelsen ikke er påført i utrensmål. Hva som må anses for å være utrensmål vil være gjenstand for en kontinuerlig vurdering, basert på ny kunnskap og samfunnsmessige forandringer. Lidelse som aksepteres ut fra et praktisk samfunnsmessig hensyn, må være gjenstand for en kontinuerlig vurdering.

Landbruksdepartementet mener at det prinsipielt er dyrevernsmessig svært betenkelig å foreta inngrep på dyr for å tilpasse disse til ulike driftsformer og produksjonsforhold. Det er etter departementets mening nødvendig å se på om driftsformer og produksjonsforhold i stedet kan endres, slik at inngrep ikke lenger blir nødvendig. De ovennevnte inngrep som hittil har vært akseptert, har derfor vært gjenstand for en ny vurdering i departementet.

Departementet har kommet til at det ikke lenger bør være tillatt å kastrere rein og at det derfor innføres et generelt forbud mot dette. Unntak fra forbudet kan gis når bruksgrunner gjør at det trengs. Inngrepet skal da foretas av veterinær og ved bruk av bedøvelse. Departementet har også kommet til at rutinemessig kastrering av gris slik det gjøres i dag bør forbys på sikt. De praktiske og økonomiske problemene ved å gjennomføre et slikt forbud, synes imidlertid å være så pass store at det ikke vil la seg gjøre å innføre et forbud umiddelbart. Departementet vil derfor foreslå å innta en hjemmel til å forby kastrering av gris, som først forutsettes tatt i bruk om et visst antall år. I mellomtiden foreslås det å senke den øvre aldersgrense for gris som tillates kastrert av lekfolk og innføre krav om opplæring av lekfolk som skal kastrere gris. Til slutt foreslås en hjemmel for departementet til ved forskrift å kunne krevne at kastrasjonen skal foretas av veterinær ved bruk av bedøvelse.

2.4 Avhending av hest

Dyrevernloven § 12 har et forbud mot å avhende hest som er eldre enn 20 år gammel. Forbudet skriver seg fra en tid da hesten hovedsakelig ble brukt som arbeidsdyr på gården. Forbudet var nedfelt i dyrevernloven av 1935 og ble videreført i lov om dyrevern av 1974, hvor det ble påpekt at bestemmelsen ville ha liten betydning i vår tid. Nå mer enn 25 år senere er det etter departementets mening en bestemmelse som helt klart må sies å være utdatert. Hester brukes i dag for det meste som sportsdyr og har et helt annet liv enn de gamle arbeidshestene hadde. Departementet ser derfor ingen grunn til å opprettholde et forbud om salg av hester som er eldre enn 20 år.

2.5 Bruk av dyr i undervisning

Dyrevernloven § 20 omhandler bruk av dyr i undervisning, mens § 21 omhandler bruk av dyr i forskning o.l. I følge § 21 må ingen gjøre biologiske forsøk med dyr uten særskilt tillatelse.

Slik tillatelse gis av et utvalg nedsatt av Landbruksdepartementet; Utvalg for forsøk med dyr (Forsøksdyrutvalget), jfr. dyrevernlovens § 22.

Det fremgår av lovforarbeidene at uttrykket vitenskapelig formål eller «*forsking*» som er brukt i lovteksten, ikke skal tolkes snevert. Således omfatter § 21 også dyr som brukes i forbindelse med diagnostikk, til å forebygge eller utrydde sykdom, til produksjon av sera og vaksiner og til kontroll og utprøving av medisinske preparater, giftstoffer o.l.

Forsøksdyrutvalgets kontroll- og avgjørelsesmyndighet vedrørende bruk av dyr i undervisning er imidlertid begrenset til de tilfeller hvor bruken av dyrene inngår i forsøk som samtidig har et vitenskapelig formål - altså hvor formålet er å vinne ny kunnskap. Utenfor faller forsøk som har til formål å få bekreftet tidligere anerkjent viten som ledd i utdanning/opplæring. Annen bruk av dyr som inngår som ledd i ren oppøving av ferdigheter i eksempelvis kirurgi og klinisk veterinærmedisin, faller også utenfor.

Det bør etter departementets mening innføres et krav om tillatelse til bruk av dyr til forsøk i undervisningssituasjon som må anses som likeverdig med dyreforsøk etter dyrevernlovens § 21. Det bør etter departementets mening være måten dyret benyttes på og ikke formålet, som bør være avgjørende for graden av vern og valg av forvaltningsordning.

2.6 Dyrevernemnders tilsyns- og tiltaksplikt

---

§ 24 omhandler dyrevernemndenes tilsyns- og tiltaksplikt for dyreholdet i sitt distrikt. Som nevnt foran når det gjelder dyreeiers tilsynsplikt for dyr som går på beite, er det også reist spørsmål om hvorvidt dyrevernemndene etter dagens bestemmelse har myndighet til å føre tilsyn med og fatte vedtak om rein og andre dyr som går på beite.

Ved å presisere dyreeiers tilsynsplikt for alle dyr som går på beite, vil dyrevernemndenes myndighet etter loven bli mer klar når det gjelder slikt dyrehold. Departementet vil imidlertid foreslå at bestemmelsen i § 24 andre ledd gis en tilføyelse for å presisere dette.

2.7 Dyrevern på slakteri

I henhold til eksisterende bestemmelse i § 24 c første ledd, er tilsynsveterinær på slakterier gitt myndighet til, innenfor slakteriet sitt område, å føre tilsyn med og gi de pålegg som er nødvendig for at dyrevernloven og forskrifter gitt med hjemmel i loven blir overholdt. Fylkesveterinær er klageinstans på tilsynsveterinærens vedtak. Tilsynsveterinærens myndighet til å fatte vedtak vedrørende dyrevern er hjemlet direkte i dyrevernloven. Det er derfor ingen instruksjonsmyndighet fra departementet til tilsynsveterinær. Departementet har etter at denne bestemmelsen har vært gjeldende i noen år, kommet til at løsningen ikke er optimal. Ved å legge tilsynsmyndigheten til departementet, vil det ved delegasjon til tilsynsveterinær oppnås en klar instruksjonslinje fra departement til tilsynsveterinær, hvor departementet kan gi føringer på hvordan tilsynet skal foregå. Departementet er, ut fra de erfaringer som hittil er gjort, av den oppfatning at dette vil medvirke til å styrke dyrevernet på slakterier.

2.8 Tvangsmulkt

Det er i dagens lov ikke knyttet særlige tvangsmidler til gjennomføringen av pålegg som blir gitt til slakterier. Landbruksdepartementet har fått tilbakemelding om at tilsynsveterinærene i flere tilfelle opplever at vedtak ikke blir etterlevd fra slakterienes side. Ettersom det ikke er hjemmel til å gjennomføre vedtak ved tvangsmidler, har tilsynsveterinæren bare mulighet til å anmelde slike brudd på loven. Anmeldelse er etter departementets mening ikke det mest hensiktsmessige middel i alle sammenhenger. Erfaringsmessig blir heller ikke alltid etterforskning ved mulig brudd på dyrevernloven prioritert hos politiet fremfor andre arbeidsoppgaver. Landbruksdepartementet ser derfor et behov for å få hjemmel til å kunne gjennomføre vedtak med tvangsmidler.

2.9 Straff

Den øvre strafferammen for brudd på dyrevernloven er i dag bøter eller fengsel opp til 6 måneder. Ved gjentatt brudd er strafferammen bøter eller fengsel inntil 1 år. Brudd på dyrevernloven regnes som en forseelse, uansett hvor streng straff som idømmes.

Brudd på dyrevernloven kan være av meget forskjellig karakter og alvorlighetsgrad. Det kan spenne fra små forseelser til grove vannrøkt- og mishandlingstilfeller. Dagens lave maksimumsstraff harmonerer etter departementets mening ikke med den alminnelige rettsoppfatning. Det synes som om domstolene er forsiktige med å legge seg på lovens maksimal straff, selv for de groveste brudd på loven. Departementet finner det derfor ønskelig å øke den generelle strafferammen og skjerpe strafferammen ytterligere ved grove brudd på loven. Dette vil gi domstolene en større mulighet for å differensiere straffen utfra alvorlighetsgrad. Departementet mener videre at bestemmelsen om at ethvert brudd på loven uansett straffelengde skal regnes som en forseelse, heller ikke i tråd med den alminnelige rettsoppfatning. Det foreslås derfor at bestemmelsen oppheves.

3 Høring

3.1 Høringsinstanser

Landbruksdepartementet sendte lovendringsforslagene, med unntak av endringsforslaget til § 24 c om dyrevern på slakterier, på høring 4 mars 1999 til følgende instanser:

- Justisdepartementet
- Finans- og tolldepartementet
- Sosial- og helsedepartementet
- Miljøverndepartementet
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Reindriftsforvaltningen i Alta
- Statens dyrehelsetilsyn - Sentralforvaltningen
- Statens næringsmiddeltilsyn
- Statens landbrukstilsyn
- Norges veterinærhøgskole
- Norges landbrukshøgskole
- Veterinærinstituttet
- Statens veterinære laboratorier
- Fylkesmannens landbruksavdelinger
- Den norske veterinærforening
- KNT-forum
- VETMEST
- NILF
- Matforsk
- Universitetene i:
  - Oslo
  - Bergen
  - Trondheim
  - Tromsø
- Norsk Forsøksdyrsentral
- Forbrukerombudet
- Forbrukerrådet
- Statens Ernæringsråd
- Norges Bondelag
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Norsk Kjøttfeavlslag
- Norsk Rødt Fe
- Norsvin
- Norsk Sau- og Geitagslag
- Norsk Fjørfeag
- Fjørfebransjens Landsforening
- Norske Eggcentraler (Prior)
- Norske Strutseoppdretteres Forening
- Norsk Hestesenter
- Nord-Norsk Hestesenter

- Norsk Fjordhestsenter
- Norske Reindriftssamers Landsforbund
- Norges Pelsdyrslag
- Norges Kaninavlslforbund
- Norsk Hjorteavlforening
- Norsk Kennel Klub
- Norges Hunder Landsforbund
- Norges Hundekjørerforbund
- Norske Rasekatters Riksforbund
- Private Reindyrslakteriers Landsforening
- Kjøttbransjens Landsforbund
- Kjøttindustriens Fellesforening
- Norsk Kjøtt
- Norsk Kjøttindustri
- Næringsmiddelbedriftenes Landsforening
- Norske næringsmiddelteknologers forening
- Utvalg for forsøk med dyr
- Rådet for dyreetikk
- Veterinærmedisinsk Rettsråd
- Sametinget
- Norske samers riksforbund
- Dyreombudet
- Dyrebeskyttelsen Norge
- NOAH - for dyrs rettigheter
- Dyrebeskyttelsen for Oslo og Omegn
- Kommunenes Sentralforbund
- Utmark kommunenes sammenslutning

Forslag til endring av § 24 c om dyrevern på slakterier ble sendt på høring 5 mai 1999 til følgende høringsinstanser:

- Justisdepartementet
- Finans- og tolldepartementet
- Sosial- og helsedepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Statens dyrehelsetilsyn - Sentralforvaltningen
- Statens næringsmiddeltilsyn
- NVH
- NLH
- VI
- DNV
- KNT-forum
- Private Reindyrslakteriers Landsforening
- Kjøttbransjens Landsforbund
- Kjøttindustriens Fellesforening
- Norsk Kjøtt
- Norsk Kjøttindustri
- Næringsmiddelindustriens Landsforening
- Norske næringsmiddelteknologers forening
- Norges Bondelag
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Norsk Kjøttfeavlslag
- Norsk Rødt Fe

- Norsvin
- Norsk Sau- og Geitallag
- Norsk Fjørfevalg
- Fjørfebransjens Landsforening
- Norske Eggcentraler (Prior)
- Norske Strutseoppdretteres Forening
- Rådet for dyreetikk
- Veterinærmedisinsk Rettsråd
- Dyreombudet
- Dyrebeskyttelsen Norge
- NOAH - for dyrs rettigheter
- Dyrebeskyttelsen for Oslo og Omegn
- Kommunenes Sentralforbund
- Forbrukerombudet
- Forbrukerrådet
- Statens Ernæringsråd

Departementet har mottatt omfattende høringsuttalelser fra en rekke instanser. I hovedsak er det stor tilslutning til flere av endringsforslagene. Dette gjelder spesielt forslag om oppheving av forbud mot avhending av hest, forslag om å gi dyr brukt i undervisning samme rettsvern som dyr brukt i forskning, forslag om å endre bestemmelsen om dyrevern på slakterier og innføre hjemmel til tvangsmulkt og forslag om å øke strafferammene for brudd på loven. De andre forslagene får også bred støtte, men en del av høringsinstansene har til dels store motforestillinger. Uttalelsene blir delvis gjengitt og kommentert nedenfor.

3.2 Kommentarer til endringsforslagene

3.2.1 Tilsyn og stell av dyr på beite

Spørsmålet om tamrein er omfattet av § 5 tredje ledd ble på bakgrunn av de store dyretapene og dyretragediene som toppet seg vinteren 1997, forelagt Lovavdelingen i Justisdepartementet til vurdering. Lovavdelingen antok under sterk tvil at tamrein ikke var omfattet av denne bestemmelsen. Landbruksdepartementet er av den oppfatning at § 5 er ment å skulle omfatte tamrein på beite og vil derfor med det nye forslaget presisere reineiers ansvar for tilsyn og stell med dyr på beite i denne sammenheng.

På bakgrunn av en del av de høringsuttalelser som har kommet på forslaget til endring av § 5 synes det som om forslag til formulering/presisering har skapt en del usikkerhet om hva *dagenslov* omfatter når det gjelder tradisjonelle husdyr som går på beite. Det er grunn til å trekke frem følgende uttalelser:

Norges veterinærhøgskole:

«Flere av bestemmelsene som er foreslått endret, berører forhold som til dels er under betydelig debatt og hvor det er konflikt mellom husdyrinteresser, dyreverninteresser og naturforvaltningsinteresser. I disse spørsmålene er forvaltningsmyndighetene på de forskjellige sektorer til dels også uenige. Slike grunnleggende konflikter kan og bør ikke løses ved ensidig å endre eller å skjerpe dyrevernlovens bestemmelser. Slike forhold må først og fremst løses ad politisk veg. Her tenkes særlig på regulering av tamreinbestanden for å tilpasse den

reinbeitenes tåleevne og konflikten mellom rovdyrvern og bufe. De foreslåtte lovendringene som berører slike forhold, må derfor suppleres med andre tiltak eller bestemmelser om endringene skal få noen vesentlig praktisk betydning.»

Sametinget:

«... I det første kravet ligger det ifølge departementet et ansvar om å forvalte beiteressursene på en slik måte at dyrebstanden i størst mulig grad er i stand til å motstå normale svingninger i naturforholdene. Sametinget har i mange år uttrykt behov for en økologisk tilpasset reindrift, der beitegrunnlaget setter rammen for reintallet på en slik måte at en kan oppnå stabilitet i reinnæringen over tid. I denne sammenheng er det helt sentralt at de fastsatte grensene for øvre reintall gir et så korrekt signal som mulig til allmennheten og utøverne.»

Norges Bondelag:

«Norges Bondelag viser til departementets forslag til ny § 5.4.3 i Dyrevernavloven: «det vert sett i verk rimelige tiltak for å hindre uvanleg store dyretap.» Norges Bondelag konstaterer at denne tilføyelsen først og fremst er ment å danne hjemmelsgrunnlag for vidare forvaltning av konfliktsituasjoner mellom sau på beite og rovdyr. Norges Bondelag reagerer skarpt på den fordekte framstillingen av dette forslaget gjennom fravær av noen form for utdypende saksframstilling. Med utgangspunkt i den mangelfulle saksutredning som nå foreligger, går Norges Bondelag mot forslaget til ny § 5.4.3. Norges Bondelag krever at de spørsmål som denne tilføyelsen reiser, blir underkastet en bred vurdering i lys av den vedtatte rovdyrpolitikken, og at departementet med utgangspunktet i en slik grundig gjennomgang eventuelt kommer tilbake til saken i en egen høring.»

Departementet vil presisere at det nye forslaget ikke har til hensikt å utvide den tilsynsplikten eller den plikten til å sørge for at dyra får tilstrekkelig stell og fôr som ligger i dagens lov når det gjelder tradisjonelle husdyr som går på beite. Forslaget har primært til hensikt å presisere at tamrein på beite er omfattet av disse bestemmelsene. Kravet om tilstrekkelig beitegrunnlag vil gjelde for alle dyr på beite og er en presisering av den generelle plikten til å sørge for at dyra får tilstrekkelig fôr som påligger eier etter eksisterende bestemmelse i dyrevernavloven. Endringen er av rent dyrevernmessig karakter og berører ikke de forhold som er regulert gjennom reindriftsloven § 2.

I forarbeidene til eksisterende § 5 tredje ledd uttales bl.a. følgende vedrørende tilsyn og stell:

«Visse dyr slippes til fjells i lang tid, og tilsynsplikten må avpasses også etter de stedlige og klimatiske forhold. Hvor utegående dyr kan bli utsatt for særlige farer, må tilsynsplikten skjerpes. Det kan i denne forbindelse særskilt nevnes at dyr kan gå seg fast i uveisomt terreng og omkomme av sult. Likedan kan dyr bli utsatt for andre ulykker, f.eks. benbrudd og andre skader. Brukeren bør således tilpliktes å føre et forsvarlig tilsyn med dyrene.»

Rovdyrproblematikken ble ikke nevnt ved utarbeidelsen av dyrevernavloven. Dette kan ha sammenheng med at det fantes få store rovdyr ved tilblivelsen av dyrevernavloven. Uttalelsen: «Hvor utegående dyr kan bli utsatt for særlige farer, må tilsynsplikten skjerpes.», er imidlertid generell. Det kan etter depar-

tementets mening ikke skilles etter årsaken til farene. Det er derfor naturlig å forstå forarbeidene slik at eier/innehaver av dyr plikter i henhold til dyrevernloven å sørge for et skjerpet tilsyn i rovdyrutsatte områder. I slike områder vil innsatsen fra dyreeier for å hindre lidelse for dyr som går på beite også måtte kunne utvides til å omfatte forebyggende tiltak. Slike tiltak kan være gjeting, tidlig sanking, forsinket beiteslipp og flytting av dyr til nye beiteområder. Dyreeier plikter i henhold til dagens bestemmelser i dyrevernloven å treffe slike tiltak som reduserer omfanget av lidelser til et akseptabelt nivå. Dyrevernemndene har myndighet til å fatte nødvendige vedtak overfor dyreeier for å sikre dette. I det foreslåtte lovendringsforslag er dyreeiers plikt til å sette i verk slike tiltak presisert.

Departementet har i brev til Norges Bondelag redegjort for disse pliktene som påligger dyreeier i henhold til eksisterende lov og presisert den myndighet dyrevernemndene har til å fatte vedtak.

Deler av reindriftsmiljøene og de samiske organisasjoner går i mot at rein på beite skal være omfattet av tilsynsbestemmelsene. Reindriftsforvaltningen i Troms uttaler bl.a. følgende:

«Områdestyret er enig i prinsippet om at det skal tas dyrevernhensyn i reindriften. Det foreliggende forslag til endring av dyrevernloven tar imidlertid ikke tilstrekkelig hensyn til reindriften karakter, hvor tap og variasjon i tapsomfang er en naturlig og påregnelig del av normal drift.»

Sametinget sier følgende:

«..Sametinget (mener) at det ikke vil være riktig å sammenstille rein og andre dyr som går ute hele året for eksempel villsau. Reinen vandrer over store områder på forholdsvis kort tid, og dyrene er ofte spredt over store områder slik at flokken ikke vil være samlet hele tiden. Reineieren vil derfor ikke ha den samme oversikt over dyrene som andre dyreeiere. Det vil medføre merarbeid for den enkelte rein-eier å ha fullstendig oversikt over dyrene.»

Departementet vil peke på at det har forståelse for de særlige forhold som råder i reindriften. Når det gjelder forvaltningen av de foreslåtte bestemmelser, enten gjennom utfyllende forskrifter gitt av departementet eller gjennom vedtak fattet av dyrevernemndene, må det tas hensyn til reindriften særlige forhold og det må utøves stor grad av skjønn basert på den konkrete situasjon. Det er helt klart at det vil kunne oppstå situasjoner hvor det vil være vanskelig å gjennomføre kravene i loven. For eksempel når rasfare og andre naturforhold gjør at dyreeier ikke har mulighet til å nå frem til dyrene, må dyrevernhensynet vike. Det er heller ikke ment at dyreeier til enhver tid skal ha fullstendig oversikt over alle dyrene. Dyreeier skal ha en form for oversikt over situasjonen i flokken som tilsier at han vet når det er nødvendig å sette inn konkrete tiltak og når slike ikke er nødvendig.

En rekke andre instanser støtter forslaget til nytt ledd i § 5, men de fleste mener forslaget bør innskjerpes i forhold til høringsutkastet.

Den norske veterinærforening:

«Den norske veterinærforening gir sin tilslutning til endringene i denne paragrafen, slik at det ikke hersker tvil om at tamrein også omfattes av bestemmelsene i loven. De senere årenes sultragedier som skyldes stort antall dyr og dårlige beiter har til fulle demonstrert et behov for

tydeligere lovgivning på dette området. Med endringene vil dyreeierne kunne pålegges tiltak for å avhjelpe situasjonen, med endringene i § 24 får dessuten tilsynsmyndigheten (dyrevernsnemnda) hjemmel til å inspisere og pålegge tiltak og tragediene vil i større grad kunne forebygges. Når det gjelder andre setning under pkt. 1, «Under naturgjevne tilhøve som gjer beitet utilstrekkeleg, skal det tilleggsførast der dette er formålstenleg og er praktisk og økonomisk mogeleg», mener vi «og økonomisk mogeleg» bør utgå. Økonomisk evne til å tilleggsføre dyrene bør ikke være noen begrensende faktor for de tiltak som settes inn. Der eier ikke er i økonomisk stand til å tilleggsføre sine dyr, bør dette være et offentlig ansvar.»

Norges landbrukshøgskole:

«IHF finner det rimelig at alle beitende husdyr i utmark, også tamrein, omfattes av dyrevernloven. Dette er fanget opp med den gjeldende formulering, så lenge tamrein er definert som husdyr. Den foreslåtte paragraf sikrer at husdyr skal ha nok mat, enten fra beite eller fra tilleggsfôring. Paragrafen sikrer dermed næringsforsyningen til tamrein og utgangersauer på en tilfredsstillende måte. IHF ser behovet for at det opprettes en ordning med krisefôrlagre for rein til bruk i situasjoner med låste beiter i områder der slike forhold er tilbakevendende. IHF er usikker på om betegnelsen rimelig i punkt 3 er hensiktsmessig. Det må ikke være noen mulighet for at betegnelsen tolkes som «med lav kostnad» eller «billig» av de som leser loven. Uttrykk som «hensiktsmessig» eller «tilstrekkelig» kan i denne sammenheng vurderes av lovmakerne.»

Dyrebeskyttelsen Norge:

«De alternative vilkårene for tilleggsfôring bør utelates..... Vilkårene er så uklare at de er umulig å praktisere. ....Dersom vilkårene ikke utelates, må de spesifiseres. .... Ordet «rimelige» bør strykes slik at setningen blir klarere. .... Uttrykket «uvanleg store dyretap» er uheldig fordi det peker i retning av at store dyretap er normalt. Det må være et mål å redusere alle dyretap til et minimum, dette av hensyn både til dyrevelferd, økonomi, etikk og viltpleie.....»

Rådet for dyreetikk:

«Rådet for dyreetikk har tidligere anbefalt at denne paragrafen burde endres slik at det ikke lenger kan reises tvil om hvorvidt den omfatter tamrein. Rådet finner det fornuftig at formuleringen blir gjort gjeldende for alle dyreslag på utmarksbeite. Rådet savner imidlertid en omtale fra LD's side om hvilken betydning den nye paragrafen får for tradisjonelt dyrehold på sommerbeite i utmark. Rådet for dyreetikk slutter seg for øvrig til departementets vurderinger vedrørende § 5 under punkt 2.1. i høringsutkastet. ....»

.....plikten til å sikre at dyra får mat, kan etter Rådets syn ikke begrenses av eierens økonomi. Dårlig økonomi kan ikke være en gyldig grunn for å la dyr sulte. Rådet foreslå derfor at formuleringen «og økonomisk» fjernes fra siste setning.....»

At tapet av dyr på utmarksbeite vanligvis er stort i et område bør ikke fritta eier for å sette i verk tiltak for å hindre tap. Ordet «rimelig» skulle ta høyde for at tiltakene som kreves iverksatt må stå i forhold til tapet. Formuleringen «uvanleg store tap» svekker etter Rådets syn dette punktet sterkt, og langt mer enn begrunnelsen departementet gir i høringsnotatet pkt. 2.1. skulle tilsi.....»

Norges veterinærhøgskole:

«Vi er enig i Landbruksdepartementets oppfatning om at § 5 tredje ledd, var ment også å skulle omfatte tamrein. .... Når det fra lovavdelingen i Justisdepartementet under sterk tvil anføres at § 5 ikke gjelder for tamrein, er vi enig i at det kan være fornuftig å endre loven slik at det blir klart at disse bestemmelsene også omfatter tamrein. Det er imidlertid etter vår oppfatning ikke først og fremst et spørsmål om bestemmelsen i § 5 tredje ledd gjelder for tamrein, men hvor langt tilsynsplikten går..... .»

Sør-Varanger politidistrikt:

«..... Med tanke på det dårlige beitegrunnlag sett i forhold til antall dyr og de dyretragedier som følger i kjølevannet av dette, støtter vi i utgangspunktet en endring av dyrevernloven § 5 fjerde ledd om avl, tilsyn og stell av rein. .... vi (ser) imidlertid problemer knyttet til håndheving av bestemmelsen og bevisvurdering i forbindelse med en eventuell anmeldelse. Dette også fordi bestemmelsen er vagt formulert og gir reieierne et svært vidt skjønn. Vi har forståelse for at lovgivning av denne type nødvendigvis må bli noe vag, og at bare det å ha regler på området kan ha en allmennpreventiv effekt. Likevel mener vi at en noe større grad av presisering vil være formålstjenlig. Når det for eksempel gjelder tilleggsføring, foreslås det i utkast til nye bestemmelser, at praktiske og økonomiske problemer med dette skal veies opp mot de lidelser dyrene risikerer. Hvilke parameter tenker man at disse vurderingene skal knyttes opp til? Det kan også stilles spørsmål om økonomi bør være vurderingstema i forhold til dyrs eventuelle lidelser.....»

Departementet har i det endelige lovutkast tatt synspunktene om innskjerping av bestemmelsen i forhold til høringsutkastet til følge. Eksisterende § 5 gir ikke noen uttømmende oppramsing over hvilke plikter som ligger på dyreeier når det gjelder tilsyn og stell av dyr. Den nye bestemmelsen er heller ikke uttømmende når det gjelder tilsynsplikt for dyr som går fritt på utmarksbeite, men de enkelte punkter vil gi en pekepinn om de forhold som råder i et slikt dyrehold og hva som spesielt må forventes av dyreeier. For reindriften spesielt ligger det i dette et ansvar om å forvalte beiteressursene på en slik måte at dyrebstanden i størst mulig grad er i stand til å motstå normale svingninger i naturforholdene.

Når det gjelder dyr i samarbeidsområder, kan det hevdes at denne plikten medfører problemer for den enkelte dyreeier. En reduksjon av eget dyretall vil kunne medføre at andre ikke reduserer sitt dyretall tilsvarende, eller til og med øker sitt dyretall. Plikten til å redusere dyretallet for å få balanse mellom dyr og beiteressurser må imidlertid gjelde for alle som har dyr i samme beiteområde. Dersom beitegrunnlaget fordrer en reduksjon av det totale dyretallet i forhold til det antall dyr som beiter i området, må den enkelte eiers plikt til å redusere antall dyr fastsettes skjønnsmessig.

Krav om tilleggsføring gjøres ikke avhengig av eiers økonomi. Tilleggsføring kan for rein imidlertid i seg selv forsterke lidelsen, gjennom samling, intensiv håndtering og eventuell forspising. Tilleggsføring i slike tilfelle må derfor avveies i forhold til alternative tiltak, som for eksempel spredning av flokken innen området eller flytting av flokken. Under alle omstendigheter må tilleggsføringen starte før dyrene er så utmattet at det vil være for seint å redde

dem. Krav om at det settes i verk tiltak for å hindre dyretap knyttes ikke opp mot at tapene skal være store.

Departementet har etter § 30 annet ledd hjemmel til å fastsette de forskrifter det finner nødvendig for å utfylle loven. I den grad det finnes nødvendig å gi utfyllende bestemmelser for å sikre forsvarlig tilsyn og stell av dyr inkludert tamrein, herunder sikre tilstrekkelig beitegrunnlag, vil departementet med denne hjemmelen kunne fastsette utfyllende forskrifter om dette.

§ 5 i dagens lov har som tittel «Avl, tilsyn og stell». Av lov tekniske årsaker har departementet funnet det mest hensiktsmessig å splitte opp denne paragrafen slik at avlsbestemmelsene blir stående i en egen paragraf og at stell og tilsynsbestemmelsene sammenfattes i en ny § 5 a.

3.2.2 Kastrering

3.2.2.1 Rein

Kastrering av rein har lange tradisjoner. I driftsåret 1995/96 ble over 3000 reinbukker kastret av lekfolk. Den mest vanlige kastreringsmetode er bruk av burdizzo-tang som knuser vevet i sædstrengen. Inngrepet er uten tvil meget smertefullt. Det er først og fremst bukker på ca. 3 år som kastreres. Det er forskjellige grunner til å kastrere voksne bukker. En kastrat regnes som mer rolig, følger flokken og slåss mindre enn handyr som ikke er kastret. Kulturelle årsaker spiller også en rolle når det gjelder kastrering av reinsbukk. Dette kan forklare den store forskjellen på antall rein som kastreres fra område til område. Det gir bl.a. en viss status å ha kastrater i flokken.

Adgangen for lekfolk til å kastrere reinsbukk er hovedsakelig praktisk begrunnet, jf. forarbeidene til dyrevernloven:

«Når det gjelder rein kan nevnes at mangel på veterinærer og ordnede kommunikasjoner, de lange avstander m.v. gjør det vanskelig å tenke seg at kastrering skal kunne utføres bare av veterinær.»

Kastrering av rein og de metoder som blir brukt, har for øvrig vært lite påaktet. Dette kan danne inntrykk av at reinen til en viss grad har falt utenfor den utvikling som ellers har skjedd innenfor dyrevernområdet. Smertene ved inngrepet må sies å være så store at hensynet til dyrevelferden klart taler mot å tillate fortsatt kastrasjon uten bedøvelse. Det er også tvilsomt om det foreligger reelt behov for å kastrere dyrene. For de fleste reineiere vil det være mest lønnsomt å ikke ha flere bukker i flokken enn de som trengs i avl. Dette vil gjøre det mulig å ha flere simler med det samme beitegrunnlag. Det er etter departementets vurdering ressursmessig betenkelig å basere reinkjøttproduksjon på voksne kastrater. Å legge opp til et større omfang av kalveslaktning vil være økonomisk lønnsomt og vil langt på vei fjerne behovet for å kastrere de voksne bukkene. Departementet ønsker å bidra til at denne utviklingen går i riktig retning. Det fremmes derfor forslag om et generelt forbud mot kastrering av rein. Når det gjelder kjørerrein og andre lignende bruksdyr, er det imidlertid ønskelig at disse er kastret. Det foreslås derfor at forbudet mot kastrering av rein har et unntak for rein som skal brukes som kjørerrein o.l.

Ved kastrering av kjørerrein og lignende, kan man stille spørsmål om de økonomiske og praktiske vanskelighetene forbundet med kastrasjon med bedøvelse, er så store at kastrering uten bedøvelse fortsatt bør tillates. Tatt i betraktning de store smertene forbundet med inngrepet, må det etter depar-

tementets mening foreligge ekstraordinære økonomiske og praktiske vansker for at unntaket skal kunne forsvares opprettholdt. Etter Landbruksdepartementets vurdering er dette ikke lenger tilfelle. Det kan ikke være etisk forsvarelig å beholde bestemmelser som innebærer store lidelser for dyr, spesielt når slike bestemmelser ikke lenger kan sies å være begrunnet utfra praktiske hensyn, slik det var da de i sin tid ble gitt. Hensynet til tradisjon kan heller ikke veie mer enn hensynet til dyrene. Norske Reindriftsamers Landsforbund har i sin høringsuttalelse foreslått at opprettholdelse av samiske tradisjoner i reindriften skal fremgå av dyrevernloven som et særskilt formål. Landbruksdepartementet er uenig i dette standpunktet og viser til at det på andre områder er foretatt store endringer i den tradisjonelle reindriften der hvor dette er funnet hensiktsmessig. Det er i dag utenkelig å tillate kastrasjon av andre voksne dyr uten bedøvelse. Det kan i dag heller ikke sies å være mangel på veterinærer og forhold rundt kommunikasjon og avstander må også sies å ha endret seg betraktelig. Kastrering av rein med bedøving kan eventuelt utføres av andre enn veterinærer, for eksempel sertifiserte lekfolk etter formalisert opplæring. Departementet har skissert en slik løsning i sitt høringsbrev. Departementet ser for seg en mulig løsning der kastrasjonen i tillegg til veterinæren, kan utføres av spesialutdannet personale i reindriftsområdene, under faglig ledelse av den lokale distriktsveterinær og ved bruk av bedøvelse. Dette er imidlertid en ordning som i tilfelle må utredes nærmere.

Følgende instanser går imot forslaget om å forby kastrering av rein samt å kreve bedøving ved unntak fra forbudet: Reindriftsforvaltningen i Troms, Norske reindriftsamers Landsforbund, Sametinget og Reindriftsforvaltningen, som alle mener det fortsatt bør være tillatt å kastrere rein i henhold til dagens bestemmelser. Reindriftsforvaltningen i Troms uttaler følgende:

«Styret går imot forslaget om å forby kastrering av okserein. Styret kan ikke se at kastrering slik den foretas i dag verken i metode eller omfang representerer et dyrevernmessig problem.»

Når det gjelder andre høringsinstanser, er det variasjon mellom de forskjellige instanser på synspunktet om å innføre et generelt forbud mot kastrering av rein. En rekke instanser mener det ikke bør være noe generelt forbud mot slik kastrering, men støtter kravet om bruk av bedøvelse. Flere instanser tar til orde for at spesialtrent personale blir opplært til å foreta kastrasjon med bedøvelse. Departementet viser for øvrig til det som tidligere er sagt om bakgrunnen for forslaget.

3.2.2.2 Gris

Lekfolk kastrerer i dag ca. 95 % av all hanngris som fremfores til slakt. Kastreringen foretas uten bedøvelse. Dagens bestemmelse i dyrevernloven medfører at dersom det er en veterinær som skal kastrere grisen, må det brukes bedøvelse, uansett hvilken alder det er på grisen når den kastreres. Landbruksdepartementet har tidligere sendt ut på høring et forslag til endring av dyrevernloven som gikk ut på at også veterinær skulle gis adgang til å kastrere smågris under 1 måned uten bruk av bedøvelse, da man antok at denne yrkesgruppen var like kvalifisert som lekfolk når det gjelder kastrering. Reaksjonene på dette forslaget var meget sprikende, men de fleste instanser opplevet

forslaget som et tilbakeslag for dyrevernet. Flere instanser ønsket forbud mot kastrering, eller i det minste at det stilles krav om bedøving ved all kastrasjon.

Saken ble på bakgrunn av reaksjonene i høringsrunden, gjenstand for en nærmere utredning i departementet. Det ble vurdert om man skulle foreslå å kreve bruk av bedøvelse ved kastrasjon av smågris. Samtidig ble det satt spørsmålsteget ved det reelle behov for å kastre alle hanngriser som fremføres til slakt. I Norge blir griser som fremføres til slakt, normalt slaktet når de er ca 5-5¹/₂ måneder gamle. Når grisene slaktes i så ung alder som nevnt her, er risikoen for rånelukt/-smak relativt liten.

Frasortering av rånekjøtt kan baseres på skatolmålinger. I et irsk forsøk hadde 7 av 8 griser som ble frasortert en slaktevekt på over 80 kg. Sorteringsgrensen var satt ved 0.20 ppm skatol. Gjennomsnittslaktevekt i Norge var i 1997 på 75.9 kg. I Storbritannia, Irland og Spania har en siden midten av 70-tallet minsket andelen kastrerte hanngriser, og nå er praktisk talt alle grisene i disse landene ukastrerte. Motivet for å slutte med rutinemessig kastrasjon er å oppnå fordeler knyttet til ukastrert hanngrisproduksjon, så som bedre tilvekst, mindre fôrforbruk, høyere kjøttprosent og bedre helse. Kastrater har lavere kjøttprosent, forbruker mer fôr og vokser senere enn ukastrert hanngris. På grunn av det større fôrforbruket utskiller kastrater mer gjødsel enn ukastrert hanngris, noe som utgjør en større belastning for miljøet.

I «Fersk-Kjøtt» direktivet i EØS-avtalen er det bestemt at gris med lavere slaktevekt enn 80 kg, kan omsettes i EU uten at det foretas noen form for frasortering. Denne regelen bygger på at det sjelden vil oppstå rånelukt/-smak ved en slaktevekt på 80 kg eller lavere.

Landbruksdepartementet er av den oppfatning at det ikke skulle være nødvendig å kastre hanngriser som fremføres til slakt, og at frasortering basert på skatolmålinger kan være et alternativ. Departementet ønsker derfor primært å foreslå at det innføres forbud mot all kastrering av gris.

Forslaget om å forby kastrering av gris har fått de mest omfattende kommentarer. Selv om langt de fleste instanser mener at målet må være å unngå rutinemessig kastrering av gris, er det mange som fortsatt mener at det vil være for tidlig å innføre et slikt forbud nå. De økonomiske konsekvenser av forslaget blir særlig fremhevet av en rekke instanser. Frasorteringsrutiner for kjøtt med rånesmak, samt avsetningsmuligheter for slikt kjøtt er i følge flere instanser ikke gode nok i dag. Frykten for at svinekjøtt skal komme i miskreditt hos forbrukerne og de økonomiske konsekvenser dette vil få, blir også fremhevet. Noen instanser mener kastreringen slik den utføres ikke medfører et dyrevernmessig problem. Forslag om senking av alder på gris foreslås som alternativ løsning.

Forslag om å innføre krav om at veterinær utfører kastrering ved bruk av bedøving, møter relativt stor motstand, både på grunn økonomiske aspekter, men også på grunn av vanskeligheter med de bedøvingsmetoder som er tilgjengelig. Flere instanser peker på at det er selve håndteringen grisen reagerer på. Med krav om bedøving må grisen håndteres 2 ganger, noe som vil påføre den ekstra stress og derfor kan være en ekstra belastning.

Et forbud mot kastrering av gris vil i følge de fleste høringsinstanser måtte ha en form for overgangstid, slik at næringen kan få anledning til å tilpasse seg de nye bestemmelsene og videreutvikle de metoder en har for å frasortere

råneslakt på bakgrunn av skatolmålinger. Samtidig må det finnes alternative måter å bruke frasortert kjøtt på.

Departementet mener det er praktisk mulig å sortere bort kjøtt med rånelukt-/smak på slakterier. Dette bl.a. utfra danske og norske erfaringer med hanngrisproduksjon basert på måling av skatol. For at næringen ikke skal bli påført store økonomiske tap er det imidlertid viktig at andelen slakt som frasorteres ikke blir for høy. Miljøfaktorer, slaktevekt og alder ved slakting kan påvirke nivået av rånelukt-/smak. Landbruksdepartementet har etter høringsrunden hatt møte med næringen om disse spørsmålene. Etter å ha gjennomgått de utfordringer og vanskeligheter som næringen vil møte både praktisk og økonomisk ved et forbud mot kastrering, fremmer departementet nå et forslag som bør kunne ivareta næringens interesse på en best mulig måte. Forslaget har i hovedsak fått tilslutning fra næringen. Næringen mener også at det vil være realistisk å kunne gjennomføre endringene innenfor de frister som settes.

Departementet foreslår derfor at det i denne omgang innføres en hjemmel i loven for departementet til å forby kastrering av gris, men at hjemmelen ikke skal kunne tas i bruk før år 2007. Dette vil gjøre at næringen har et visst antall år på seg til å gjennomføre de nødvendige omstillinger, samtidig som departementet fra år 2007 vil kunne innføre et forbud. Dette vil etter departementets mening gi en mest mulig fleksibel løsning, samtidig som næringen pålegges et viss press til å søke alternative løsninger som gjør det mulig å fremføre griser til slakt uten at grisen trenger å kastreres.

Innføring av forbudet vil etter lovendringen kunne gjøres uten at loven må endres på nytt. I mellomtiden vil departementet foreslå at alderen på gris som tillates kastrert av lekfolk uten bruk av bedøvelse, senkes til 1 uke. Dette er i tråd med den utvikling man ser internasjonalt. I Danmark er det forslag om å senke alder på gris som tillates kastrert uten bedøvelse fra 28 til 7 dager. I Europarådets anbefaling om hold av gris under Konvensjonen om beskyttelse av produksjonsdyr, er det foreslått å senke alderen på gris som tillates kastrert uten bedøvelse fra 48 til 14 dager. I Sverige er alderen 2 uker og i EU er grensen 4 uker.

Ettersom nyere smerteforskning konkluderer med at smertefølelsen er fullt utviklet ved fødsel, vil det ikke være mindre smertefullt for dyrene at de kastreres i ung alder. På den annen side er det knyttet visse andre fordeler til at inngrepet foretas så tidlig som mulig. Sårflaten blir mindre og såret gror lettere og vil være mindre utsatt for infeksjoner. Grisen kommer seg fortere etter inngrepet da immunforsvaret er bedre utviklet ved 1 ukes alder enn ved 3 til 4 ukers alder, hvor dette forsvaret svekkes.

Departementet vil også foreslå at lekfolk som skal kastrere gris må gjennomgå en form for opplæring. Opplæringen bør foretas i regi av Statens dyrehelsetilsyn.

Forbud mot kastrering vil etter dette først kunne tre i kraft fra 2007. I løpet av denne tiden vil det kunne skje en rekke endringer som kan medføre at kastrering uten bedøvelse ikke lenger blir akseptert uavhengig av de praktiske og økonomiske konsekvenser dette vil medføre. Departementet ser derfor et behov for å kunne ha en hjemmel til å kreve at kastreringen må foretas av veterinær og ved bruk av bedøvelse, inntil et eventuelt forbud kan innføres.

3.2.3 Avhending av hest

Når det gjelder oppheving av forbudet mot avhending av hest som er eldre enn 20 år, har de høringsinstanser som har kommentert dette foreslått at hele paragrafen oppheves, og ikke bare første setning slik som departementet foreslo.

Statens dyrehelsetilsyn:

«Vi er kommet fram til at det ikke er behov for å ha en egen paragraf om salg av hest i dyrevernloven. Slik forslaget er utformet, vil det ha vanskelige avgrensninger som «slik sjukdom eller slik lyte». Vi kjenner ikke til at de gjenstående bestemmelser i departementets forslag har blitt lagt til grunn i dyrevern saker de siste ti årene. § 12 bør etter vår vurdering oppheves i sin helhet.»

Norges veterinærhøgskole:

«NVH har ingen innvendinger mot å ta bort paragrafens første punktum, men hvis en først skal ta noe ut av bestemmelsene i § 12, kunne en ta bort hele paragrafen, da begrepet «brukshest» er lite aktuelt i vår tid.»

NOAH for dyrs rettigheter:

«NOAHs forslag er at hele paragrafen bør utgå. Dyrevernlovens øvrige paragrafer bør hindre at syke hester belastes og brukes på en uforsvarlig måte. Imidlertid virker det meningsløst at man skal hindres i å overta en hest med lyte, hvis intensjonen er å gi den en god «pensjonisttilværelse». Paragraf 12 kan dessverre fortsatt tolkes dit hen. NOAH mener derfor at hele paragrafen er foreldet og uhensiktsmessig og bør utgå.»

Departementet sier seg enig i disse kommentarene og foreslår at hele paragrafen oppheves.

3.2.4 Bruk av dyr i undervisning

Den europeiske konvensjon om beskyttelse av virveldyr som brukes til eksperimenter og andre vitenskapelige formål (forsøksdyrkonvensjonen) har regler om bruk av dyr i undervisning og forskning. Artikkel 25 inneholder begrensninger i adgangen til å bruke dyr i undervisning. Disse begrensningene synes i det vesentlige å samsvare med de begrensninger som følger av dyrevernlovens § 20.

I artikkel 25 i konvensjonen er videre bestemt at forsøk som utføres i undervisningsøyemed, for ferdighetstrening eller for videreutdanning innenfor akademiske yrker og andre fag skal anmeldes til «den ansvarlige myndighet». Det er videre bestemt at slike forsøk skal utføres av en kompetent person eller under tilsyn av en kompetent person som er ansvarlig for at slik bruk av dyr skjer i samsvar med nasjonal lovgivning og i pakt med bestemmelsene i konvensjonen.

Forsøksdyrkonvensjonen har ikke direkte anvendelse i norsk rett, men Norge har undertegnet og ratifisert konvensjonen og er forpliktet til å gjennomføre konvensjonens bestemmelser i norsk regelverk eller administrativ praksis.

For å gi dyr som brukes i forsøk i undervisningssammenheng samme beskyttelse som dyr som brukes i forsøk i forskningssammenheng, er det nødvendig å endre loven. Det foreslås at bruk av dyr i yrkesrettet undervisning/opplæring må godkjennes av forsøksdyrutvalget når slik bruk medfører kirurgiske inngrep eller må antas å ville medføre en ufysiologisk tilstand hos dyret.

For å muliggjøre kontroll med anvendelsen av dyr som brukes til forsøk i undervisningssammenheng, bør det etter departementets mening innføres et register over undervisningsinstitusjoner som benytter dyr til forsøk i undervisning/opplæring. Institusjonene må pålegges å registrere og melde inn til registeret antall dyr som brukes i forsøk, hva slags bruk og hvilke arter som benyttes. Registeret bør administreres av Forsøksdyrutvalget. § 21 foreslås endret slik at definisjonen av forsøksvirksomhet ikke bare knyttes opp til forskning, men fremstår mer generell. Forslaget har fått tilslutning fra høringsinstansene og det uttrykkes tilfredshet med at dyr brukt til forsøk i undervisning får samme vern som dyr brukt til forsøk i forskning.

3.2.5 Dyrevernemndenes tilsyn- og tiltaksplikt

Når reineiers og andre dyreeiers plikter til å stille og føre tilsyn med dyr på beite nå blir presisert, vil dyrevernemndenes tilsyn- og tiltaksplikt følge naturlig av dette.

Departementet finner det likevel på sin plass også å presisere at dyrevernemndene har tilsyn- og tiltaksplikt i forhold til slikt dyrehold. Paragrafen foreslås gitt en tilføyelse om dette, slik at det ikke oppstår tvil om hva myndigheten omfatter. Fra enkelte høringsinstanser blir det påpekt at dersom dyrevernemndene skal fatte vedtak i forbindelse med rein på beite, bør nemndene settes sammen slik at de har kunnskap om reindriftsspørsmål. Departementet vil vise til at loven forutsetter at nemndene settes sammen av folk som har praktisk kunnskap om husdyrhold og dyrestell, samt interesse for dyrevern. I områder med mye reindrift, vil det være naturlig at kunnskap om dette dyreholdet er representert i nemnda. Dette er helt i tråd med lovens intensjoner.

3.2.6 Dyrevern på slakteri

Tilsynsveterinær på slakterier er etter dyrevernloven gitt myndighet til å føre tilsyn med og fatte vedtak overfor slakterier for å sikre at dyrevernregelverket overholdes. I kjøttproduksjonsloven er det departementet som er gitt myndighet til å fatte vedtak for å sikre etterlevelse av næringsmiddelovgivningen. Denne myndighet er delegert til Statens næringsmiddeltilsyn (SNT) som har delegert den videre til det kommunale næringsmiddeltilsyn (KNT) ved tilsynsveterinæren. Denne modellen er etter departementets mening en bedre ordning enn at kompetansen i loven plasseres direkte hos tilsynsveterinær, slik det er gjort i dyrevernloven. Ved å legge tilsynsmyndighet til departementet vil departementet gjennom delegasjon kunne gi føringer og instruksjon om hvorledes tilsynet skal foregå. Etter departementets mening bør det derfor inntas en bestemmelse i dyrevernloven som gir departementet hjemmel til å treffe vedtak overfor slakteriene. Myndigheten vil deretter kunne delegeres via Statens dyrehelsetilsyn til KNT ved tilsynsveterinær. For å fjerne tvil ved-

rørende delegasjon til KNT bør det i likhet med kjøttproduksjonslovens § 13 inntas en bestemmelse i dyrevernloven om at departementet kan pålegge KNT å føre tilsyn med og fatte vedtak overfor slakteriene.

Forslaget har fått støtte blant høringsinstansene.

3.2.7 Tvangsmulkt

I henhold til dagens dyrevernlov har hverken departementet eller tilsynsveterinær egne virkemidler overfor slakterier som driver i strid med bestemmelser om dyrevern i slakterier. Å ha mulighet til å pålegge tvangsmulkt ved brudd på loven, er etter departementets mening et effektivt virkemiddel. Et slikt virkemiddel overfor slakterier er nedfelt i bl.a. kjøttproduksjonsloven. Et tilsvarende virkemiddel bør etter departementets mening nedfelles i dyrevernloven for å sikre etterlevelse av dyrevernloven på slakterier.

Dette vil gi mulighet for effektivt å slå ned på systematiske brudd på loven, slik dette har vært dokumentert når det for eksempel gjelder bruk av elektrisk drivstav. Det foreslås at hjemmel til å fastsette tvangsmulkt nedfelles direkte i loven på samme måte som i kjøttproduksjonsloven. De kommunale næringsmiddeltilsyn som har uttalt seg til fylkesveterinær, har alle vært positive til forslaget. Det samme har de andre høringsinstansene. Justisdepartementet uttaler følgende: «Justisdepartementet er enig i at det er grunn til å foreslå en hjemmel for tvangsmulkt til å gjennomføre pålegg rettet til slakterier med hjemmel i dyrevernloven.»

3.2.8 Straff

Rettspraksis viser at domstolene sjelden legger seg opp mot den øvre strafferammen, selv for de groveste brudd på loven. En øvre ramme på 6 måneders fengsel (1 år i gjentakelsestilfelle) gir etter departementets mening ikke domstolene det nødvendige rom for gradering av straff etter alvorlighetsgrad. En økning i strafferammen til 1 år, samt en ytterligere skjerpelse av strafferammen til 3 år ved grove brudd på loven, vil etter departementets mening ha en allmennpreventiv virkning og vil gjøre det lettere for domstolene å differensiere straffutmålingen basert på lovbruddets karakter. Samtidig ønsker departementet å oppheve bestemmelsen om at alle brudd på loven skal anses som forseelse.

Forslaget har fått bred oppslutning fra høringsinstansene. Fagsenteret for fjørfe uttaler følgende:

«Endringsforslaget i § 31 medfører en betydelig skjerpelse av mulighetene til å ilegge fengselsstraff i forhold til dagens lovtekst. Dette vil være i tråd med den alminnelige rettsoppfatning; straff som idømmes for grove brudd med dagens strafferamme, oppfattes gjennomgående som milde. En skjerpelse av strafferammene vil kunne bidra til å understreke at dyrevelferd tillegges vesentlig vekt i Norge.»

4 Økonomiske konsekvenser av forslagene

Når det gjelder §§ 5 og 24, er bestemmelsen en presisering av hvilke dyr som er omfattet av de enkelte bestemmelser i dagens regelverk, samt en konkretisering av dyreeiers ansvar overfor dyrene. Endringsforslagene vil derfor i utgangspunktet ikke innebære endrede økonomiske eller administrative konsekvenser. Kravet om tilleggsfôring ved dårlige beiteforhold vil kunne påføre eier visse omkostninger i den grad slik tilleggsfôring ikke er blitt gjennomført tidligere. Slike kostnader må imidlertid etter departementets mening anses for å være normale kostnader ved hold av dyr og burde slikt sett ha vært unødvendig å lovfeste. På grunn av den uklarhet som har vært når det gjelder rein på beite, finner departementet det likevel riktig å ta med en slik bestemmelse for å klargjøre dyreeiers ansvar for at dyrene får tilstrekkelig fôr også når de er på beite.

Forslaget om å oppheve forbudet i § 12 mot avhending av hest, vil ikke medføre økonomiske konsekvenser.

Forslaget om å forby kastrering av rein, unntatt kjørerein, og kreve at kastrering av kjørerein utføres av veterinær, vil medføre visse utgifter for reieneier. Kastrasjon av kjørerein eller annen tilsvarende bruksrein, vil imidlertid omfatte et meget lite antall dyr og veterinærutgiftene vil etter departementets mening ikke kunne forventes å ligge vesentlig over det veterinære grunnhonorar i tillegg til reise, medisiner o.l. Forslaget om å la spesialopplært personale forestå kastreringen, vil ytterligere kunne redusere utgiftene. Dette vil måtte utredes i den grad det blir vurdert gjennomført. Å legge opp til en større grad av kalveslakt fremfor å ha et stort antall voksne kastrater gående, vil etter departementets mening innebære øket lønnsomhet for reieneierne.

Forbudet mot å kastrere gris vil først gjennomføres når de praktiske og økonomiske forhold ligger til rette for dette. Forslaget om å senke alderen på gris som kastreres medfører ikke økonomiske konsekvenser. Når det gjelder opplæring av personer som utfører kastrering, ser departementet for seg at dette vil kunne gjøres gjennom det forvaltningsapparat som ligger til departementet gjennom Statens dyrehelsetilsyn. Det vil først og fremst være snakk om en omprioritering av de oppgaver som er pålagt dette tilsynet og det forventes å kunne bli gjennomført innenfor eksisterende budsjettammer.

Et eventuelt krav om at kastrering skal utføres av veterinær ved bruk av bedøvelse, vil medføre økte omkostninger for dyreeier. Disse omkostningene vil måtte utredes i den grad det er aktuelt å innføre et slikt krav gjennom forskrift.

Forslaget om å legge dyr brukt i undervisning/opplæring inn under Forsøksdyrutvalgets ansvarsområde vil medføre en økning i antall saker som må behandles av dette utvalget. Samtidig vil forslaget medføre en registreringsordning som må administreres enten av Statens dyrehelsetilsyn eller Forsøksdyrutvalget. Registreringsordningen vil medføre en plikt for alle aktuelle undervisningsinstitusjoner til å registrere bruken av dyr brukt i undervisning og opplæring.

Endringene i § 24 c medfører ingen praktiske endringer i forhold til dagens tilsyn. Endringene går på det formelle hjemmelsgrunnlag til å føre tilsyn.

Tvangsmulkt etter § 26 vil ikke få noen umiddelbare økonomiske konsekvenser, men vil være et effektivt tvangsmiddel til å få gjennomført nødvendige pålegg.

5 Merknader til de enkelte paragrafer

5.1 § 5 Avl, tilsyn og stell

Av lovtekniske årsaker foreslås paragrafen oppsplittet i to. Avlsbestemmelsene i § 5 første og andre ledd utgjør etter dette § 5 «Avl». Det foreslås en ny § 5 a «Tilsyn og stell» hvor eksisterende § 5 tredje ledd vil bli nytt første ledd. Det foreslås gitt en egen særbestemmelse om tilsyn og stell for dyr som holdes *fritt på utmarksbeite*, (ny § 5a andre ledd).

Innholdet i bestemmelsen omfatter de dyr som går fritt på utmarksbeite og medfører krav om:

- tilstrekkelig beitegrunnlag/mulighet for tilleggsfôring
- forsvarlig tilsyn og stell
- iverksetting av rimelige tiltak for å hindre dyretap.

Kravet om tilstrekkelig beitegrunnlag vil gjelde for alle dyr på beite og er en presisering av den generelle plikt til å gi dyr tilstrekkelig fôr som påligger eier. For reindriften spesielt ligger det i dette et ansvar om å forvalte beiteressursene på en slik måte at dyrebstanden i størst mulig grad er i stand til å motstå normale svingninger i naturforholdene.

Kravet om tilleggsfôring må ses på som en nødløsning når beitegrunnlaget av forskjellige årsaker ikke er tilstrekkelig. Tilleggsfôring skal gjennomføres der hvor det er formålstjenlig og praktisk mulig. Eventuelle praktiske problemer må under alle omstendigheter vurderes opp mot de lidelser som dyrene vil kunne påføres dersom tilleggsfôring ikke blir gjennomført.

Kravet om forsvarlig tilsyn av dyr som går fritt på utmarksbeite er presisert. Tilsynet skal være forsvarlig. Hva som ligger i begrepet «forsvarlig» skal ses i sammenheng med type dyrehold og vurderes ut fra dette. Forsvarlig tilsyn med dyr som går på utmarksbeite bare deler av året vil ofte være mer omfattende enn det tilsyn som kan kreves av eier av dyr som går ute hele året og som oppholder seg fritt over store områder. For rein og andre dyr som går ute hele året vil det begrepet «forsvarlig» innebære at dyreeier ved sitt tilsyn bl.a. skal kunne observere sjuke, avmagrede eller skadde dyr og gjennomføre nødvendig behandling/avliving, slik at disse dyrene ikke påføres lidelse over tid. Tilsynsplikten skal dessuten avpasses og vurderes utfra de stedlige og klimatiske forhold og vil også være avhengig av beitegrunnlag, terreng, rovdyr o.l.

Når det gjelder kravet om tiltak for å forhindre dyretap, skal dette ses i sammenheng med det foregående punkt. Det tenkes her bl.a. på tiltak knyttet til dårlig beitegrunnlag og til rovdryfare.

Departementet kan med hjemmel i eksisterende § 30 annet ledd fastsette utfyllende forskrifter til loven. Som en følge av at loven nå endres, vil hjemmelen i § 30 annet ledd også gjelde for de forhold som det nå gis presiserende bestemmelser om.

5.2 § 7 Medisinsk og kirurgisk behandling

5.2.1 Kastrering av rein

Siste setningen i § 7; Medisinsk og kirurgisk behandling, endres slik at det ikke lenger er adgang for lekfolk til å kastrere og sterilisere reinbukk. Hovedregelen vil da være at dersom slike inngrep skal utføres, skal det gjøres av veterinær og ved bruk av bedøvelse.

5.2.2 Kastrering av gris

Alder på gris som tillates kastret av lekfolk reduseres fra 1 måned til 1 uke. Eksisterende siste setning i § 7 endres. Det innføres et krav om opplæring av lekfolk som skal kastrere gris. Ny setning om krav til opplæring innføres i § 7. Ordningen med opplæring vil bli administrert gjennom forvaltningsapparatet til Statens dyrehelsetilsyn og forventes å kunne gjennomføres innen 1 år etter at loven trer i kraft. Det innføres hjemmel for departementet til gjennom forskrift å kreve at all kastrering skal utføres av veterinær ved bruk av bedøvelse.

5.3 § 12 Forbud mot avhending av hest.

Bestemmelsen i § 12 om forbud mot avhending av hest som er eldre enn 20 år og avhending av hest som har sjukdom eller lyte, oppheves.

5.4 § 13 Forbud mot visse inngrep

Et forbud mot kastrering av rein, medfører endring i lovens § 13; Forbud mot visse inngrep. I § 13 første ledd pkt. 1. tilføyes ordet «reinsbukk» i første setning. For å kunne åpne opp for at veterinær kan kastrere rein utfra bruksgrunner, såsom kjørerein o.l., er ordet «reinsbukk» tatt inn i andre setning. Det innføres videre en ny setning som gir departementet hjemmel til å gi andre enn veterinærer mulighet til å kastrere rein utfra bruksgrunner. De nærmere bestemmelser om dette fastsettes av departementet. Det innføres en ny setning om at departementet kan forby kastrering av gris. Hjemmelen trer først i kraft 2007.

5.5 § 21 Bruk av dyr i forskning ol - forsøksverksemd

Lovteksten i § 21 endres slik at det går frem at bestemmelsen også skal omfatte forsøk som inngår som ledd i undervisning/opplæring selv om forsøket ikke har et vitenskapelig formål. Paragrafens overskrift endres til: «Bruk av dyr i forsøksverksemd.» Ordene «undervisning, opplæring» tas inn i 2. setning i paragrafen. Dyr brukt i undervisning/opplæring legges derved inn under Forsøksdyrutvalgets ansvarsområde. Det innføres en registreringsordning som vil medføre en plikt for alle aktuelle undervisningsinstitusjoner til å registrere bruken av dyr brukt i undervisning og opplæring. Dyrevernlovens § 20 som gjelder bruk av dyr i opplæring forblir uendret.

5.6 § 24 Tilsyn og tiltak

---

§ 24 regulerer bl.a. dyrevernemndenes tilsynsplikt med dyreholdet i sitt distrikt. I andre ledd tilføyes ordene: «og dyr som går fritt på utmarksbeite», for å presisere dyrevernemndenes plikt og rett til å føre tilsyn med og fatte vedtak om dette dyreholdet. Vedtak som dyrevernemndene etter tredje ledd kan fatte i denne forbindelse, må ses i sammenheng med den plikt som påligger dyreeier til å føre tilsyn og som er omtalt under ny § 5a.

5.7 § 24c Dyrevern på slakterier

Myndigheten til å føre tilsyn med slakterier etter dyrevernloven, legges til departementet. Myndigheten forutsettes delegert til tilsynsveterinær. Det innføres en egen delegasjonshjemmel om dette etter mønster av § 13 i kjøttproduksjonsloven. Resten av paragrafen forblir uendret. Endringene vil ikke medføre omlegging av dagens tilsyn, men det vil opprettes en instruksjonslinje fra departementet til tilsynsveterinær når det gjelder dette tilsyn etter dyrevernloven.

5.8 § 26 Tvangsmulkt

Det innføres hjemmel for tilsynsmyndighet til å pålegge tvangsmulkt ved manglende oppfølging av vedtak på slakterier. Bestemmelsen innlemmes i dagens bestemmelse om tvangsmulkt. Tvangsmulkten til slakterier kan da gis direkte med hjemmel i loven. Dyrevernemndas hjemmel til å ilegge tvangsmulkt etter eksisterende bestemmelse forutsetter en forskrift for å kunne komme til anvendelse. Dette opprettholdes og videreføres i den nye paragrafen.

I siste setning presiseres det hva som skal vektlegges når tvangsmulkt gis. Tvangsmulkten må stå i forhold til det brudd på regelverket som er påpekt og ses i sammenheng med den viktighet pålegget har utfra et dyrevernssynspunkt. For øvrig vises det til den omtale innføring av tvangsmulkt fikk i Ot. prp. nr. 7 (1994-94).

5.9 § 31 Straff

Den alminnelige strafferammen for brudd på loven heves fra 6 måneder til 1 år. Det innføres et skille mellom alminnelige og grove brudd på loven. Grove brudd kan straffes med fengsel inntil 3 år. Ved avgjørelsen om et lovbrudd skal regnes som grovt, skal det bl.a. legges vekt på de konsekvenser lovbruddet har fått, så som omfanget av påført skade og smerte, om lovbruddet har pågått over tid eller har gjentatt seg eller har medført død for dyret. Ved avgjørelsen skal det videre legges vekt på om lovbruddet er gjort med vilje på særlig smertelig måte, eller om lidelsen var tilsiktet.

Bestemmelsen om at alle brudd på dyrevernloven skal regnes som forseelser, oppheves. I henhold til den generelle bestemmelsen i straffeloven § 2 vil brudd på loven være en forbrytelse. Straff for forsøk og medvirkning vil følge direkte av straffelovens bestemmelser og setningen kan utgå her.

Landbruksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Landbruksdepartementet ligger ved.

Forslag til lov om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern

I

I lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

§ 5 Avl

Det er forbode å endra dyra sine arveanlegg ved bruk av genteknologiske metodar eller ved tradisjonelt avlsarbeid dersom

- 1. dette gjer dyret uskikka til å utøve normal åtferd eller påverkar fysiologiske funksjonar i uheldig lei
- 2. dyret blir påført unødige lidning
- 3. endringa vekker ålmenne etiske reaksjonar,
- 4. Det er forbode å avle dyr som har vorte slik som nevnt i fyrste *ledd*.

Ny § 5 a skal lyde:

§ 5 a Tilsyn og stell

Den som eig eller har i si varetekt husdyr, selskapsdyr eller dyr som er haldne i fangenskap på annan måte eller som har tilsyn med slike dyr for eigar eller innehavar, skal syta for at:

- 1. dyret får godt nok for og vatn, alt etter trongen hjå det einskilde dyret,
- 2. dyret får forsvarleg tilsyn og stell, m.a. får stelt klør, hovar eller klauver,
- 3. bindegreie eller stengsel ikkje skader dyret eller er til ulempe for det i utrensmål,
- 4. sjuke eller skadde dyr får høveleg behandling og vert avliva om det trengst,
- 5. dyr på beite vert henta heim før frost og snøfall er ventande om hausten.

Den som eig, har i si varetekt eller har tilsyn med tamrein og andre dyr som går fritt på utmarksbeite, skal syte for at:

- 1. *dyra oppheld seg der det finst tilstrekkeleg beitegrunnlag slik at normal næringstrong vert dekket. Under naturgjevne tilhøve som gjer beitet utilstrekkeleg, skal det tilleggsførast der dette er formålsteneleg og praktisk mogeleg.*
- 2. *dyra får forsvarleg tilsyn, slik at m.a. sjuke, avmagra eller skadde dyr vert oppdaga så tidleg som råd er.*
- 3. *sjuke eller skadde dyr får høveleg behandling og vert avliva om det trengst.*
- 4. *det vert sett i verk tiltak for å hindre dyretap.*

§ 7 skal lyde:

Ingen annan enn veterinær kan gjera kirurgisk inngrep eller setja i verk medisinsk behandling av dyr når det er grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kan føre til lidning for dyret. Er det grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kjem til å gjera dyret mykje vondt, skal veterinæren nytta heil eller lokal svæving om ikkje medisinske grunnar er til hinder. Ein som ikkje er veterinær, kan likevel *kastrera gris som ikkje er meir enn ei veke gamal og utan å svæva dyret. Den som kastrerar gris, skal gå gjennom opplæring slik departementet bestemmer.*

Departementet kan i føresegn krevje at kastrasjon av gris under ei veke skal utførast av veterinær ved bruk av svæving.

§ 12 oppheves

§ 13 første ledd nr.1 skal lyde:

Det er forbode:

- 1. å kastrera *reinsbukk*, hund og fjørfe. Veterinær kan likevel kastrera *reinsbukk* og hund når særlege bruksgrunnar gjer at det trengst. *Departementet kan bestemme at også andre enn veterinær kan kastrera reinsbukk og nytta svæving til dette. Departementet kan gje føresegn med forbod mot å kastrera gris.*

§ 21 første ledd skal lyde:

§ 21 Bruk av dyr i *forsøksverksemd*

Ingen må gjera biologiske forsøk med dyr utan særskilt løyve. Løyve kan gjevast dersom føremålet er å finne ut kva slags sjukdom dyr eller menneskje lid av eller dersom føremålet er å forebygge eller utrydde sjukdom. Løyve kan og gjevast når føremålet gjeld forskning, *undervisning, opplæring, tilverking* eller utprøving av medisin, medikament, preparat, gift o.l. til bruk på menneske, dyr eller planter.

§ 24 første og annet ledd skal lyde:

Dyrevernemnda har plikt til å halda seg orientert om dyrehaldet i distriktet og å gjere uanmelde inspeksjonar.

Meiner dyrevernemnda at det er grunn til å tru at husdyr, selskapsdyr eller dyr som vert haldne i fangenskap på annan måte *og dyr som går fritt på utmarksbeite*, kjem i fåre for å lida i utrenghsmål, skal nemnda straks sjå etter korleis stoda er.

§ 24 c skal lyde:

Departementet fører tilsyn med og gjev dei pålegg som er naudsynte for at denne lova eller føresegn gjevne med heimel i denne lova blir følgde innafør slakteriet sitt område. Departementet kan påleggje det kommunale eller interkommunale næringsmiddeltilsynet å føre slikt tilsyn og gje slike pålegg. Det kommunale eller interkommunale næringsmiddeltilsynet pliktar i så fall å sørge for at oppgåvene vert utført av ein tilsynsveterinær.

Dyrevernemnda har inspeksjonsrett, men kan ikkje gje pålegg for tilhøve innanfor slakteriet sitt område.

Departementet kan i føresegn fastsetja vilkår for etablering og drift av slakteri, herunder krav om godkjenning og vilkår for å trekkje godkjenninga attende.

§ 26 skal lyde:

Når eit pålegg etter § 24 c ikkje er oppfylt innan den fristen som er sett, kan forvaltningsorganet ileggje tvangsmulkt i form av einskild mulkt eller løpande mulkt for å gjennomføre pålegget.

Kongen kan gje føresegn om at dyrevernemnda kan ileggje tvangsmulkt andsynes ein eigar eller innehavar som ikkje har oppfylt eit pålegg nemnda har gjeve. Størrelsen på tvangsmulkta skal fastsetjast ut frå kor viktig det er at pålegget vert oppfylt og kva kostnader dette kjem til å medføre.

§ 31 skal lyde:

Bryt nokon med vilje eller i aktløyse føresegn gjeven i eller med heimel i denne lova, vert han straffa med bot eller fengsel i opptil 1 år . Er brotet grovt, kan straffa vera bot eller fengsel i opptil 3 år.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
